

Els girs «a» i «de» + infinitiu amb valor condicional

JOSEP RUAIX I VINYET

**S'ha de donar per bo
el gir 'a + infinitiu'
amb valor condicional**

El gir 'a + infinitiu'

El gir 'a + infinitiu' amb valor condicional no és enregistrat pel *DGLC*, pel *DLC* ni tan sols pel *DCVB*, però és ben popular i comú a les altres llengües romàniques. De fet, ja en parlava, en el segle XVIII, el gramàtic Josep Ullastre (cf. *Grammatica cathalana*, p. 150). En trobem exemples literaris com els següents:

- *Perquè si tornava a casar-se... adéu fills, els fills de ses entranyes!; i si seguia vídua... ¿qui la deslliurava, i quan i com, de la fèrula tremebunda d'aquell Robert, sempre grosser i dominant, a no ésser un gendre com aquell?* (N. Oller, *Pilar Prim*, pp. 44-45).
- *Don Erasme de Roquesalbes era un home alt i escardalenc ..., que a no ser pels cabells blancs pentinats amb la clenxa al costat ... hauria fet allò que se'n diu cara de pomes agres* (P. Coromines, *Obres completes*, p. 371).
- ... *a no ésser que...* (Ruyra, *La parada*, p. 96).
- ... *els grans bigotis... A jutjar per les imatges, en el curs de la història, a les dones, sempre els agradà el pessigolleig de la pelussera masculina* (Pla, *Obres completes* 15, p. 503). *Quan arribava l'hora de les votacions, la gent deia, amb una naturalitat perfecta: – «Modos» a tenir, hem de votar amb ells* (ib., OC 8, p. 213).

I l'hem sentida espontàniament en boca del poble, en frases com aquestes: **A tenir un tractor, llauraríem el camp. A tenir temps, sortiria a passeig. A convenir** (= *si convingués*), *sí que se'ls podria empaïtar (als lampistes, perquè vinguessin a arreglar l'aixeta). Hauria sigut un dia molt bonic, al Prat (un paratge als afores de Moià), a fer bo com ahir* (= *si hagués fet bo com ahir*).

Quant a les altres llengües romàniques, per al francès vegeu M. Grevisse, *Le bon usage*, p. 1383; per a l'italià, ultra remetre a gramàtiques o diccionaris, tenim recollits casualment un parell o tres d'exemples: «... perché se tu guardi alla causa ed alla materia, a considerarla bene, ella è di poca realtà o di nessuna» (Leopardi, *Prose e poesie*, p. 189); «perché il godimento e il piacere, a parlar proprio e diritto, è tanto impossibile, quanto il patimento è inevitabile» (ib., p. 197). «La porta della stanza di Giovanna era socchiusa e, a giudicare dalla sua respirazione rumorosa e regolare, a me parve ch'essa dormisse» (I. Svevo, *La coscienza di Zeno*, p. 49). També, com és sabut, existeix tal construcció en castellà; vegem-ne un exemple clàssic: «... dio el vizcaíno una gran cuchillada a don Quijote encima de un

hombro, por encima de la rodela, que, a dársele sin defensa, le abriera hasta la cintura» (*Quijote*/1, p. 152).

En conclusió, s'ha de donar per bo el gir 'a + infinitiu' amb valor condicional i esmenar el DCC en els llocs corresponents (p.e., s.v. *a*, quan diu que el cast. *a* amb valor de «hipòtesis» s'ha de traduir per *si* [cast. «a no ser esto así» = cat. *si això no fos així*]; s.v. *juzgar*, quan diu que el cast. «a juzgar por» s'ha de traduir per *si s'ha* [o *hem*] *de jutjar per*, i s.v. *ser*, quan diu que «a no ser, a no ser que» s'han de traduir per *si no fos* [o *hagués estat*], *fora que, a menys que, llevat que*). ♦

**La construcció
'de + infinitiu' té,
pròpiament, valor causal**

El gir 'de + infinitiu'

Ei!, vigilem el gir 'a + infinitiu', ja que és una estructura condicional castellanitzant. En efecte, en castellà s'originà, sens dubte, a través de la reducció de la locució prepositiva «en caso de». Doncs bé, el català, que també compta amb la locució *en cas de*¹, sembla que no ha d'acceptar tal reducció, com tampoc no l'accepten l'italià (*in caso di*) o el francès (*au cas où*), perquè ja tenim la construcció equivalent 'a + infinitiu', construcció ben genuïna com acabem de veure, i perquè la construcció 'de + infinitiu' té, pròpiament, valor causal². ♦

1. No és aconsellable la forma reduïda *cas que* (o, amb infinitiu, *cas de*), tot i que ha estat usada per bons autors. Totalment inadmissibles són els vulgarismes «si de cances», «si per cances».
2. Exemples recollits a l'atzar:
 - ... *avui, que és festa i torno assoleiat ..., crido a sobre meu les visions heroiques que, de llegir-les, han trastornat la meva vida* (P. Coromines, *Obres completes*, p. 172), on s'ha d'entendre 'pel fet de llegir-les'.
 - ... *Hauria volgut quelcom que no sabia què era, però que li feia tanta falta que, de no tenir-ho, se'n posava malalt* (V. Català, *Obres completes*, p. 441). Aquest exemple pot semblar, a primera vista, de valor condicional, però l'existència del pronom *en* confirma que té valor causal.

(Extret del llibre *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui* / 1, p. 146)